

Lekcja 7

Nic o nas bez nas

www.coslychac.pl

Wreszcie skończyliśmy z projektem „Wybory”. Wymyśliła go pani od WOS-u i zajął nam naprawdę dużo czasu. Musieliśmy wcielić się w polityków konkretnych partii, prowadzić kampanię wyborczą, no a potem wygrać w wyborach. Moja partia przegrała, ale wcale mnie to nie dziwi, ich program jest po prostu słaby, a niektóre pomysły głupie. Musiałem dokładnie poznać ich poglądy, to wiem. Muszę przyznać, że wciągnęła mnie ta zabawa, chociaż wcześniej politykę uważałem za nudną. Tylko naprawdę szkoda, że musieliśmy reprezentować prawdziwe partie polityczne, wolałbym wymyślić własną. Dopiero by zobaczyli!

Skomentuj

@follow

Udostępnij

Porozmawiajmy

1. Co według ciebie znaczy „być odpowiedzialnym za siebie i za innych”?
2. Jakie państwo można nazwać państwem demokratycznym?
3. Jak obywatele powinni dbać o swoje państwo?

Demokracja

I. Proszę połączyć pojęcia z kolumny I z definicjami z kolumny II zgodnie z przykładem.

0	ustrój	A	grupa ludzi związana wspólną tradycją historyczną, wspólną kulturą, przywiązaniem do danego terytorium, najczęściej posługująca się jednym językiem
1	ludzkość	B	całokształt materialnego i duchowego dorobku ludzkości w danym okresie historycznym; poziom rozwoju społeczeństw, grup i jednostek
2	społeczeństwo	C	wielka grupa społeczna, która charakteryzuje się różnym dostępem do władzy, wiedzy i dóbr materialnych
3	klasa	D	najważniejszy dokument państwowy, zbiór praw, które określają zasady funkcjonowania państwa
4	naród	E	ogół dóbr materialnych, środków i umiejętności osiągnięty przez ludzkość lub społeczeństwo w danej epoce historycznej
5	demokracja	F	grupa osób, która łączy więzi emocjonalne: pokrewieństwa, sąsiedztwa, przynależność etniczna
6	konstytucja	G	organizacja i metody działania władzy państwowej
7	społeczność	H	ogół ludzi na ziemi; ród ludzki
8	państwo	I	ogół ludzi połączonych więzami organizacyjnymi, gospodarczymi i kulturowymi; także: ogół obywateli danego kraju, regionu, okręgu
9	cywilizacja	J	zorganizowane politycznie społeczeństwo zamieszkujące określone granicami terytorium, mające niepodległą formę rządów
10	kultura	K	ludzie poszczególnych środowisk (zawodowych, samorządowych); środowisko, zbiorowość
11	wspólnota	L	forma rządów, w której wola większości obywateli jest źródłem władzy

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
G											

II. Proszę uporządkować pojęcia, zaczynając od najbardziej ogólnego.

JEDNOSTKA / NARÓD / SPOŁECZNOŚĆ / PAŃSTWO / SPOŁECZEŃSTWO

1.
2.
3.
4.

III. Proszę połączyć wyrazy z kolumny I z określeniami z kolumny II zgodnie z przykładem, a następnie uzupełnić nimi zdania.

0	demokracja	A	obywatelskie
1	klasa	B	ustawodawcza
2	symbole	C	polityczny
3	społeczeństwo	D	ateńska
4	państwo	E	publiczna
5	ustrój	F	narodowe
6	władza	G	społeczna
7	opinia	H	demokratyczne

0	1	2	3	4	5	6	7
D							

0. W **demokracji ateńskiej** największą władzę miało zgromadzenie obywateli.
1. W musi być zachowany trójpodział władzy.
2. W Polsce funkcję pełni dwuizbowy parlament, który składa się z sejmu i senatu.
3. są wyróżniane na podstawie statusu materialnego.
4. Do najważniejszych należą godło, hymn i flaga.
5. W krajach o wysokim stopniu rozwoju demokracji funkcjonuje
6. W systemie demokratycznym władza musi liczyć się z
7. Zasady są zapisane w najwyższym akcie prawnym, czyli w konstytucji.

IV. Na podstawie ilustracji i fragmentów tekstów proszę wypowiedzieć się na temat demokracji.

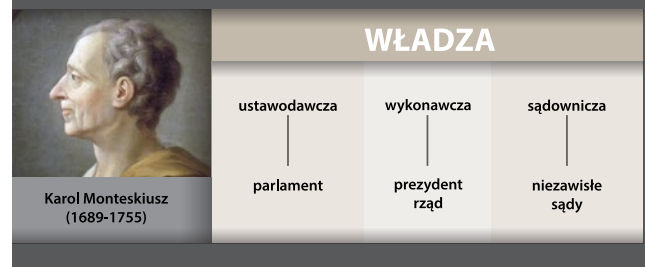
WSPÓŁCZESNA DEFINICJA DEMOKRACJI

Demokracja (*demos -lud, kratos- władza*) - jest formą ustroju państwa, w której jego obywatele sprawują władzę bezpośrednio lub za pośrednictwem wybranych przedstawicieli.

Fundamentalne zasady współczesnej demokracji.

1. Zasada suwerenności narodu
2. Zasada reprezentacji (Naród sprawuje władzę przez swoich reprezentantów)
3. Zasada poszanowania praw mniejszości
4. Zasada podziału i równowagi władzy
5. Zasada konstytucjonalizmu i praworządności
6. Zasada pluralizmu (z łac. mnogi)

TRÓJPODZIAŁ WŁADZY

CECHY PAŃSTWA DEMOKRATYCZNEGO

Władza powoływana na określony czas w wyborach

Legalnie działająca opozycja

Władza ustawodawcza ma uprawnienia do krytykowania rządu

Niezależne i niezawisłe sądy

Decyzje są podejmowane większością głosów, ale głos mniejszości też musi być brany pod uwagę

Społeczeństwo obywatelskie i uczestnicząca kultura polityczna

**Nic o Nas bez Nas -
wolności obywatelskie**

“
Demokracja to okropny ustrój,
ale lepszego nie wymyślono.
Winston Churchill
”

V. Proszę wysłuchać nagrania, a następnie wpisać do tabeli 5 zalet i 5 wad demokracji zgodnie z przykładem.

Demokracja			
zalety		wady	
0	wpływ obywateli na funkcjonowanie państwa	0	powolność działania władzy
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	

Społeczeństwo obywatelskie

I. Proszę uporządkować fragmenty tak, aby powstał spójny i logiczny tekst.

.....¹ Odpowiedź na pytanie, czym jest społeczeństwo obywatelskie nie jest jednoznaczna. Trudno bowiem zdefiniować, czym ono jest, chociaż wiele osób podejmowało się tego trudu. Stanowi ono zmienną i dynamiczną konstrukcję społeczną. Najprościej rzecz ujmując: społeczeństwo obywatelskie charakteryzuje się zdolnością do samoorganizacji

..... komunikować swój przekaz milionom odbiorców na całym świecie. Dzięki działaniu w sieci, mała grupa ludzi może zmobilizować wiele osób do podjęcia natychmiastowych działań lub zwrócić uwagę na ważny problem społeczny. Społeczeństwo obywatelskie działa na różnych poziomach, a jego członkowie angażują się w wiele różnych kwestii, wymagających rozwiązania,

..... powstały liczne organizacje i sieci pozarządowe o zasięgu globalnym, co pokazuje, że mamy do czynienia z powstawaniem globalnego społeczeństwa obywatelskiego. Społeczeństwo obywatelskie jest fundamentem państwa demokratycznego, to jego członkowie mają wpływ na wybór władz rządowych i samorządowych oraz na późniejszą kontrolę i ocenę ich działań, jak również na proces podejmowania decyzji.

..... pozarządowe, ruchy społeczne i religijne, związki zawodowe, biznesmeni itd. Warto zauważyć, że ze społeczeństwem obywatelskim mamy do czynienia już wtedy, gdy ludzie podejmują dobrowolnie określone działania na rzecz ważnej społecznie sprawy. Zadaniem społeczeństwa obywatelskiego jest wprowadzenie korzystnych zmian z punktu widzenia interesu społecznego, a jedną z jego cech jest poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro. Duże znaczenie w jego utrzymaniu i rozwoju

..... zmiany czy też naprawy. Rola społeczeństwa obywatelskiego zmieniła się w ostatnim czasie. Jego członkowie stają się animatorami, społecznikami, usługodawcami. Wzrasta też znaczenie sektora prywatnego w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego. Niektórzy twierdzą, że ma to ogromne

..... Interesujący jest fakt, że w ostatnich kilku dekadach do dynamicznego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przyczyniły się zmiany geopolityczne oraz rozwój nowoczesnych technologii. W związku z tym na całym świecie

..... i podejmowania oddolnych działań bez potrzeby udziału instytucji państwowej. Można to zilustrować przykładem: jeśli na drodze dojazdowej do naszego domu powstała dziura, która utrudnia nam przejazd – w ramach społeczeństwa obywatelskiego oraz istniejącego prawa, podejmujemy działania mające na celu naprawienie szkody. Nie zawsze chodzi o to, by samodzielnie łątać dziurę, ale o to,

..... znaczenie dla budowania społecznego kapitału. Jeszcze niedawno społeczeństwo obywatelskie było uważane za oddzielny sektor w stosunku do rządu i sektora prywatnego. Dziś te trzy podmioty wchodzą ze sobą w silne interakcje, tworząc koalicje i budując partnerstwo.

..... mają organizacje pozarządowe, a także grupy nieformalne działające w świecie rzeczywistym i wirtualnym. Trzeba koniecznie podkreślić, że dzięki współczesnym technologiom społeczeństwo obywatelskie działa, rozwija się i umacnia za pośrednictwem Internetu. Członkowie społeczeństwa obywatelskiego mogą zatem działać nie tylko lokalnie, ale z powodzeniem

..... by dać sygnał odpowiednim władzom, że sytuacja wymaga interwencji. Innymi słowy – jako członkowie społeczności lokalnej – nie czekamy z założonymi rękami, aż urzędnicy zajmą się naszą sprawą, ale działamy wspólnymi siłami, by dokonać realnej zmiany w swoim otoczeniu. Społeczeństwo obywatelskie to swego rodzaju ekosystem, który tworzą jednostki, lokalne społeczności, organizacje

Na podstawie: <https://spolecznik20.pl/>

II. Proszę odpowiedzieć na pytania.

1. Jakie cechy posiada społeczeństwo obywatelskie?
2. Jaką funkcję pełni w państwie demokratycznym?
3. Jak możemy jako społeczności lokalne wpływać na nasze codzienne życie?

Okrągły stół

Jednym z najważniejszych wydarzeń w najnowszej historii Polski były tzw. obrady Okrągłego Stołu, które trwały od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 roku. Przedstawiciele władzy komunistycznej i demokratycznej opozycji (z Lechem Wałęsą na czele) oraz strony kościelnej usiedli do rozmów, które doprowadziły do fundamentalnej zmiany ustroju polityczno-ekonomicznego Polski. Okrągły stół symbolizował równość wszystkich stron i dobrą wolę osiągnięcia kompromisu. Dzięki

zawartemu wówczas porozumieniu 4 czerwca 1989 roku odbyły się w Polsce wolne wybory do sejmu i senatu. Nastąpiło pokojowe przejście władzy przez opozycję, która utworzyła pierwszy w powojennej historii kraju niekomunistyczny rząd. Polska stała się suwerennym krajem demokratycznym o gospodarce rynkowej.

I. Proszę słuchać piosenki i wpisywać brakujące słowa.

Jeszcze będzie przepięknie

Słowa: Tomasz Lipiński
Muzyka: Tomasz Lipiński
Wykonanie: Tilt

Widziałem domy o **milionach**⁰ okien
A w każdym oknie¹ ból
Widziałem², miliony twarzy
Miliony masek do milionów ról

Ciemny tłum³ i wyciągał ręce
Wciąż było mało i ciągle chciał⁴
I wciąż nie⁵, ciągle było brak
Ciągle bolało, że ciągle jest tak

Strach nie pozwalał⁶ o tym mówić
Strach nie pozwalał kochać się i⁷
Strach nakazywał⁸ w dół oczy
Strach nakazywał cały czas się⁹

.....¹⁰ miasta i przyjeżdżający
Tacy zmęczeni i tacy¹¹
Przeklinający swój¹² los
Słyszałem¹³ taki głos

Jeszcze będzie¹⁴
Jeszcze będzie normalnie x3

Ciemny tłum...

Organizacje porządowe

Sprawdź czy rozumiesz.

akcja (organizować akcje) / darować co na rzecz kogo? (pieniądze na rzecz potrzebujących)
darczyńca / darowizna / fundować co? (stypendium, nagrodę) / fundacja / fundator / fundatorka
pozarządowa (organizacja) / sponsorować co? (badania, organizacje) / sponsor / sponsorka
wspierać kogo? co? (ekologów, fundacje) / wsparcie (moralne, finansowe)

I. Proszę połączyć pojęcia z ich definicjami zgodnie z przykładem.

0 kwestia	A	zrzeszenie osób mające na celu realizację określonych zadań; spółka kapitałowa oparta na kapitale złożonym z udziałów
1 laureat	B	instytucja, założona w celu realizacji celów społecznych, dobroczynnych, kulturalnych
2 składka	C	dypłom, suma pieniężna itp. stanowiące nagrodę za dobre wyniki, osiągnięcia w pracy, w zawodach sportowych itp.; nagroda w konkursie, niższa od pierwszych nagród
3 endemia	D	zdobywca nagrody lub zwycięzca
4 wyróżnienie	E	dobrowolny, niezarobkowy związek grupy osób, które łączą wspólne cele, zainteresowania
5 konwencja	F	bezzwrotna pomoc finansowa udzielona przedsiębiorstwu, instytucji lub organizacji ze środków publicznych
6 dotacja	G	sprawa wymagająca rozstrzygnięcia lub załatwienia
7 korporacja	H	stałe występowanie jakiejś choroby na określonym terenie
8 organizacja	I	zbiórka pieniędzy na jakiś cel; kwota pieniężna wpłacana regularnie i obowiązkowo przez jedną osobę do wspólnej kasy, na jakiś wspólny cel
9 fundacja	J	grupa osób działająca razem dla osiągnięcia wspólnych celów, działa w sposób formalny, ma swoją strukturę
10 stowarzyszenie	K	ogólnie przyjęte w jakimś środowisku normy postępowania, myślenia itp.; umowa międzynarodowa pociągająca skutki prawne

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
G										

II. Proszę przeczytać tekst, a następnie uzupełnić tabelę, wpisując odpowiedni numer organizacji.

Początków organizacji pozarządowych trzeba szukać już w średniowieczu. Zadania, których nie realizowały państwa, np. pomoc biednym, ułomnym wzięty na siebie kościoły i towarzystwa dobroczynne. Z czasem pojawiły się organizacje, które z jednej strony krytykowały rządy za poczynania godzące w prawa człowieka, a z drugiej wywierały presję na parlamenty i rządy w celu uchwalenia lub poprawiania praw.

1.

Organizacja Narodów Zjednoczonych, ONZ – uniwersalna organizacja międzynarodowa z siedzibą w Nowym Jorku powstała 24 października 1945 roku.. Za swe główne cele działania ONZ uznaje:

- utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa,
- organizowanie wszechstronnej współpracy i popieranie rozwoju przyjaznych stosunków między państwami,
- wspieranie rozwoju społecznego, gospodarczego, kulturalnego i humanitarnego,
- działanie na rzecz przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności.

Podstawą działania ONZ jest zasada suwerenności i równości państw członkowskich. Obecnie organizacja liczy 193 państwa. Najmłodszym państwem członkowskim jest Sudan Południowy, przyjęty do ONZ w lipcu 2011 r.

2.

Amnesty International – międzynarodowa organizacja pozarządowa, której celem jest zapobieganie naruszeniom praw człowieka. Przeprowadza szereg pokojowych akcji obywatelskich – od pisania listów do rządów krajów łamiących prawa człowieka, poprzez publikowanie informacji o ich naruszeniu, po realną pomoc finansową i prawną poszkodowanym osobom. Organizacja jest laureatem Pokojowej Nagrody Nobla z 1977 roku za „wkład w umacnianie podstaw wolności, sprawiedliwości, a tym samym pokoju na całym świecie”. Amnesty International finansuje swoją działalność głównie ze składek członkowskich i darowizn od osób indywidualnych i firm. Organizacja jest niezależna politycznie i finansowo.

3.

Obroną praw człowieka, oprócz oczywiście sądów i policji, zajmują się różne stowarzyszenia i fundacje. Jedną z takich organizacji jest **Helsińska Fundacja Praw Człowieka**, która powstała w 1989 roku. Aktualnie jest to największa i najbardziej doświadczona tego typu organizacja pozarządowa. Środki na jej działalność są pozyskiwane od prywatnych sponsorów oraz różnych instytucji i podobnych organizacji. Helsińska Fundacja Praw Człowieka monitoruje działalność instytucji odpowiedzialnych za stan praworządności na danym terenie. Do Fundacji można zgłosić się po poradę w kwestii praw człowieka. Organizacja współpracuje z ONZ, Radą Europy, UNESCO, Międzynarodowym Instytutem Praw Człowieka w Strasburgu i wieloma innymi organizacjami pozarządowymi. Ponadto Fundacja zajmuje się prowadzeniem spraw sądowych dotyczących łamania praw człowieka.

4.

Lekarze bez Granic (fr. *Médecins Sans Frontières* (MSF), ang. *Doctors Without Borders*) – międzynarodowa organizacja pozarządowa utworzona w 1971 przez grupę francuskich lekarzy. Jej siedzibą jest Genewa. Członkowie organizacji uważają, że wszyscy ludzie mają prawo do opieki medycznej i że to prawo jest ważniejsze niż granice państwowe. MSF udziela pomocy medycznej zarówno w przypadkach nagłych (działania zbrojne, epidemie), jak i w przypadku endemii chorób, np. takich jak malaria. MSF działa w ponad 80 krajach całego świata, w szczególności w krajach Trzeciego Świata oraz w krajach ogarniętych wojną. Jej lekarze ryzykują życiem, by pomagać tam, gdzie pomoc i opieka medyczna jest najbardziej potrzebna. MSF składa się z wolontariuszy oraz stałych pracowników i jest sponsorowana przez osoby prywatne, organizacje non-profit, przedsiębiorstwa i rządy. MSF otrzymała wiele wyróżnień za swoje działania, w tym Pokojową Nagrodę Nobla w 1999.

5.

UNESCO to organizacja do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury działająca w ramach ONZ. Powstało 16 listopada 1945 r. Najważniejszymi celami UNESCO jest promowanie współpracy między krajami w zakresie oświaty, nauki i rozwoju kultury, aktywizowanie narodów i lokalnych społeczności w imię rozwoju kultury krajowej i lokalnej, zapewnienie dostępu do kształcenia, likwidacja różnic między płciami w możliwościach edukacyjnych, zmniejszenie ubóstwa. To dzięki UNESCO opracowano, m.in., Konwencję o Ochronie Światowego Dziedzictwa, na podstawie której powstała tzw. Lista Światowego Dziedzictwa, grupująca miejsca o szczególnej wartości kulturowej, uznawane za cenne dla całej ludzkości. Obecnie na Liście Światowego Dziedzictwa znajduje się ponad 950 miejsc w 160 państwach. Siedziba UNESCO (od 1958 r.) znajduje się we Francji w Paryżu.

6

Greenpeace to niezależna międzynarodowa organizacja pozarządowa, działająca na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Organizacja koncentruje swoje działania na najbardziej istotnych, zarówno globalnych jak i lokalnych zagrożeniach dla bioróżnorodności i środowiska.

Za początek ruchu przyjmuje się akcję protestacyjną w 1971 roku, kiedy to grupa aktywistów wystąpiła przeciwko testom nuklearnym przeprowadzonym przez rząd Stanów Zjednoczonych u wybrzeży Alaski. Od tamtej pory istotą działania organizacji są akcje bezpośrednie na wodzie, ziemi i w powietrzu, które mają na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na przypadki niszczenia Ziemi, istotne problemy ekologiczne, a także wskazanie odpowiedzialnych za taki stan rzeczy. Biura Greenpeace znajdują się w ponad 40 krajach świata. Aby zachować swoją niezależność, organizacja nie przyjmuje dotacji od rządów, partii politycznych i korporacji. Działania jej finansowane są dzięki wsparciu indywidualnych darczyńców. W Polsce Greenpeace działa od 2004 roku i ma swoją siedzibę w Warszawie.

7.

Fundusz Pomocy Dzieciom (UNICEF – United Nations International Children's Emergency Fund) powstał w 1946 r. z inicjatywy Polaka Ludwika Rajchmana. Początkowo UNICEF skupiał się na pomocy lekarskiej, a następnie rozszerzył swoje działanie także m.in. o edukację. Misją UNICEF jest pomoc dzieciom – zapewnienie im warunków zaspokojenia podstawowych potrzeb, opieki zdrowotnej, edukacji. Organizacja działa na całym świecie, jednak najbardziej jest potrzebna tam, gdzie dochodzi do wojen, klęsk żywiołowych, gdzie panuje bieda i skrajne ubóstwo. Finansowanie organizacji pochodzi w całości od darczyńców, a także od rządów państw, firm, różnego typu instytucji. Jednym ze sposobów zdobywania funduszy jest coroczna emisja kartek świątecznych UNICEF, z których dochód jest przeznaczony na działalność funduszu. W 1965 r. UNICEF został laureatem pokojowej nagrody Nobla.

8.

Polska Akcja Humanitarna (Polish Humanitarian Action, skrót PAH) – organizacja pozarządowa, której celem jest udzielanie pomocy humanitarnej i rozwojowej osobom dotkniętym skutkami klęsk żywiołowych i konfliktów zbrojnych. Organizacja powstała 26 grudnia 1992 r. z inicjatywy Janiny Ohojskiej. Od początku swojej działalności PAH udzieliła pomocy w 44 krajach; obecnie prowadzi stałe misje w Sudanie Południowym, Somalii, Syrii, Iraku i we wschodniej Ukrainie. Organizacja działa również na terenie Polski – od 1998 roku prowadzi program dożywiania dzieci Pajacyk. Polska Akcja Humanitarna specjalizuje się w zapewnianiu dostępu do wody i odpowiednich warunków sanitarnych. Pomaga również poprzez dostarczanie żywności, najpotrzebniejszych przedmiotów (np. odzieży, koców, namiotów, lekarstw, środków higieny itp.) oraz pomocy medycznej. Uczestniczy w odbudowie budynków użyteczności publicznej. Pomoc, której udziela Polska Akcja Humanitarna jest możliwa dzięki wsparciu osób indywidualnych, instytucji i firm. Za rok 2008 nagrodzona została Europejską Nagrodą Obywatelską.

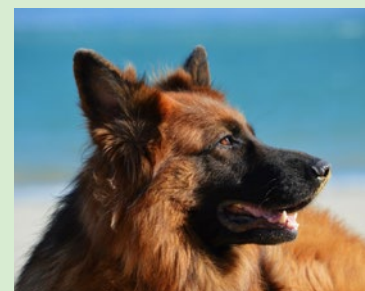
<https://pl.wikipedia.org/wiki>

		numer organizacji
0	Powstała zaraz po II wojnie światowej	1, 5, 7
1	Jest laureatem Pokojowej nagrody Nobla.	
2	Udziela pomocy humanitarnej.	
3	Jej wolonariusze udzielają pomocy medycznej.	
4	Walczy o prawa człowieka.	
5	Ma swoją siedzibę w Polsce.	
6	Działa w strukturach Organizacji narodów Zjednoczonych.	
7	Zajmuje się budową studni w krajach afrykańskich.	
8	Jej celem jest walka o ochronę środowiska naturalnego.	
9	Działa na rzecz ochrony najcenniejszych zabytków.	
10	Nie przyjmuje pieniędzy od rządów państw.	

III. Proszę uważnie przeczytać tekst, a następnie – zgodnie z przykładem – zaznaczyć czy podane zdania są P (prawdziwe), F (fałszywe) czy BI (w tekście brak informacji).

Wścibskie psy

„Wścibskie psy” (z ang. watchdog) to fundacje i stowarzyszenia zwane strażniczymi, które patrzą rządzącym na ręce, niezależnie od tego, jaka partia jest u władzy. Pilnują, by przestrzegali prawa, nagłaśniają w mediach przypadki jego łamania. Aktualnie prowadzą w sądach ok. 500 spraw przeciw urzędom i instytucjom rządowym. Robią to w interesie publicznym i po to, by obywatele wiedzieli, co robią rządzący na różnych szczeblach. Każda władza, niezależnie od tego, kto ją sprawuje, potrzebuje ich, gdyż inaczej się degeneruje.

W stowarzyszeniu Watchdog Polska na stałe pracuje 13 osób. Wspiera ich kilkunastu wolontariuszy i informatorzy działający w terenie. Większość to ludzie, którym władza czy urzędnicy nadeptali na odcisk, wywołując emocje, wolę walki. Do takiej pracy nie każdy się nadaje. Potrzebne są osoby uparte, odważne, chcące i potrafiące zmieniać swoje otoczenie, angażujące się w działania służące wspólnemu dobru.

Polskie „wścibskie psy” od 2010 r. prowadzą Watchdogportal.pl, na którym znajduje się ciągle uaktualniana Baza Inicjatyw Strażniczych. W bazie jest zbiór 650 projektów prawnych oraz nazwy organizacji, a także nazwiska osób, do których można – w razie potrzeby - zwrócić się o pomoc i poradę.

„Wścibskie psy” zajmują się walką z korupcją, dostępem obywateli do informacji publicznej, monitoringiem wymiaru sprawiedliwości, ochroną praw różnych grup społecznych. Patrzą na ręce nie tylko władzy i administracji, ale także biznesowi. Wspierają również ludzi, którzy pracując w jakiejś instytucji, decydują się ujawniać nieprawości.

W Polsce działa obecnie ok. 30 organizacji strażniczych. Najważniejsze to Helsińska Fundacja Praw Człowieka (HFPC) i Fundacja im. Batorego. Obie posiadają odpowiednie, wysoko wykwalifikowane kadry, które monitorują proces stanowienia prawa. Fundacja Batorego wspiera rozwój demokracji, prowadzi akcje edukacyjne na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, czyli społeczeństwa ludzi świadomych swoich praw i obowiązków, angażujących się w sprawy społeczności lokalnej, swojego kraju i społeczności międzynarodowej. W walce z korupcją oraz w działaniach mających na celu pilnowanie standardów antykorupcyjnych organizacja ta jest w Polsce niekwestionowanym liderem. Z kolei HFPC jest najbardziej wszechstronna i ma największe doświadczenie w walce o wolności demokratyczne i prawa obywatelskie sięgające jeszcze początku lat 80. XX w., a więc czasów opozycji demokratycznej w PRL.

Organizacje watchdogów rozwinęły się głównie dzięki finansowemu wsparciu zagranicy, przeznaczonemu na rozwój demokracji. Najlepiej i najzdrowiej byłoby, gdyby to sami Polacy zadbali o ich sponzorowanie, bo organizacje te są niezbędne do wspierania działań służących ochronie praw obywatelskich i konstytucyjnych standardów.

Na podstawie: Ryszard Socha, *Wścibskie psy*, „Polityka” nr 16 z 13.04-19.04 2016

	P	F	BI
0		×	
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Gramatyka

Formy bezosobowe

Czasowniki mogą występować w formach osobowych i nieosobowych. Wyróżniamy nieosobowe formy czasownika zakończone na *-no*, *-to* (np.: *słuchano*, *przemyślano*, *wzięto*) oraz niektóre formy zwrotne z zaimkiem *się*, (np. *mówi się*, *buduje się*). Nieosobowe formy czasownika nie zawierają informacji o wykonawcy czynności (podmiocie). Jest on nieznan, ogólny lub zbiorowy.

1. Formy nieosobowe zakończone na *-no*, *-to* tworzymy przez dodanie do tematu czasowników końcówki *-no* lub *-to*, np.: *czyta-ć / czytano*; *robi-ć / zrobiono*; *zawieź-ć – zawieziono*, *my-ć / myto*; *zamkną-ć / zamknięto* (zob. lekcja 1 – zasady tworzenia imiesłowów biernych).

Formy nieosobowe zakończone na *-no*, *-to* mają znaczenie czasu przeszłego.

Można ich także używać w trybie przypuszczającym: *zrobiono by*, *wzięto by*.

Dawniej czytano więcej gazet.

W związku z budową nowego wiaduktu zamknięto ulicę Lubelską.

Gdyby pogoda nie przeszkodziła, skończono by budowę drogi na czas.

2. Formy nieosobowe z zaimkiem *się* tworzymy przez dodanie zaimka *się* do czasownika w 3. osobie liczby pojedynczej, np.:

– czytać: *czyta się / czytało się / będzie się czytało / będzie się czytać*

– zbudować: *zbudowało się / zbuduje się*

Można ich także używać w trybie przypuszczającym: *czytałoby się*, *zbudowałoby się*.

Dzisiaj czyta się mało gazet. W przyszłości będzie się ich czytało jeszcze mniej.

Dawniej czytało się więcej gazet.

Gdyby nie pojawiła się prasa elektroniczna, czytałoby się więcej gazet.

I. Proszę uzupełnić podane zdania bezosobowymi formami czasowników w nawiasach zgodnie z podanym przykładem.

A. Przykład: Wśród studentów przeprowadzono (przeprowadzić) ankietę dotyczącą programów telewizyjnych.

1. Ten sklep (zamknąć) już miesiąc temu.
2. O tym wydarzeniu (mówić) bardzo długo.
3. Wszyscy pragną, aby (odkryć) lekarstwo na tę chorobę.
4. Po miesiącu (odnaleźć) zagubione dokumenty.
5. Spektakl (przenieść) z powodu choroby aktorów.

B. Przykład: Żeby dobrze przygotować się do matury, robi się (robić) tak:

1. Najpierw (iść) do biblioteki po brakujące książki lub (szukać) ich w Internecie w wersji elektronicznej.
2. Potem (przygotowywać) warsztat pracy, czyli własne biurko.
3. Następnie (brać) do pracy, czyli (powtarzać) najważniejsze rzeczy.
4. Od czasu do czasu (wstawać) od biurka i (przewietrzać) umysł.
5. Kiedy (odczuwać) zmęczenie, (kłaść) spać.

II. Czasowniki podane w nawiasach proszę postawić w odpowiedniej formie nieosobowej (formy typu: robiono, robi się, robiło się lub będzie się robiło).

Przykład: O. Ten budynek wybudowano (wybudować) 20 lat temu.

O. Kiedyś budowało się (budować) o wiele wolniej niż dzisiaj.

O. Dzisiaj buduje się (budować) bardzo szybko.

1. To lekarstwo zazwyczaj (brać) dwa razy dziennie.
2. Dawniej (jeść) dużo tłuszczyków zwierzęcych.
3. Mimo żmudnych badań nie (wynaleźć) skutecznego leku na raka.
4. Pamiętaj, że przed wyjściem z domu (zamykać) okna.
5. Do naszej szkoły (zakupić) nowe komputery.
6. Już niedługo (jeździć) samochodami bez kierowców.

III. Proszę uzupełnić tekst nieosobową formą czasowników podanych w nawiasach (formy typu: robiono, robi się, robiło się, będzie się robiło).

Budowę rezydencji królewskiej w Warszawie rozpoczęto⁰ (rozpocząć) pod koniec XVI wieku z inicjatywy Zygmunta III Wazy, a¹ (ukończyć)¹ w roku 1619. W II połowie XVIII wieku wnętrza zamku, za sprawą ostatniego króla Polski,² (odrestaurować)² w stylu klasycystycznym. Komnaty zamkowe³ (ozdobić)³ rzeźbami, freskami i obrazami słynnych artystów. Dzisiaj spośród dzieł malarskich najwyżej⁴ (cenić)⁴ pejzaże Canaletta.

W okresie rozbiorów zamek⁵ (przeznaczyć)⁵ na siedzibę władz zaborczych, a po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku⁶ (uczynić)⁶ z niego najważniejszy budynek II Rzeczypospolitej. Po powstaniu warszawskim w 1944 roku, zgodnie z rozkazem Hitlera, częściowo uszkodzony gmach⁷ (wysadzić)⁷ w powietrze. Chociaż od zakończenia wojny⁸ (mówić)⁸ ciągle o jego odbudowie, rekonstrukcję budowli⁹ (podjąć)⁹ dopiero w latach 70-tych XX wieku.

Dzisiaj, kiedy¹⁰ (zwiedzać)¹⁰ Zamek Królewski w Warszawie, trudno uwierzyć w jego zawiłą historię.

IV. Proszę wstawić do tekstu czasowniki w formie nieosobowej. Uwaga! W niektórych zdaniach należy użyć form trybu przypuszczającego.

Na zebraniu pracowników firmy reklamowej zastanawiano się⁰ (zastanawiać się)⁰, jak zwiększyć zyski.¹ (Zwrócić)¹ szczególną uwagę na konieczność sprawniejszego docierania do potencjalnych klientów.² (Wysunąć)² propozycję, aby w tym celu podjąć próbę wejścia na rynki wschodnich sąsiadów. Wszyscy zgodzili się, że w związku z silną konkurencją, na polskim rynku³ (robić)³ coraz ciasniej, więc z aprobatą⁴ (przyjąć)⁴ ten postulat.

Według kilku pracowników, na początku⁵ (można)⁵ poszukać zleceń na Ukrainie.⁶ (Przypomnieć)⁶, że kilka lat temu firma miała kontrahentów ze Lwowa i że teraz⁷ (należy)⁷ odnowić z nimi kontakty. Istnieje szansa, że poprzez nich⁸ (dotrzeć)⁸ do innych odbiorców. Pod koniec dyskusji⁹ (zastrzec)⁹ jednak, że realizacja tego ambitnego planu wymaga inwestycji. Zdaniem pracowników, przede wszystkim¹⁰ (powinien/powinna)¹⁰ wymienić przestarzały sprzęt komputerowy.

 Na podstawie zdjęć i informacji zamieszczonych poniżej proszę wypowiedzieć się na temat Unii Europejskiej.

Czym jest Unia Europejska?

Unia Europejska to gospodarczo-polityczny związek demokratyczny państw europejskich. Powstała 1 listopada 1993 na mocy podpisanego 7 lutego 1992, traktu z Maastricht jako efekt wieloletniego procesu integracji politycznej, gospodarczej i społecznej. Aktualnie do Unii Europejskiej należy 28 państw.

1 maja 2004 roku Polska została członkiem Unii Europejskiej.

W referendum akcesyjnym za wejściem Polski do UE opowiedziało się 77% głosujących, a frekwencja wyniosła 59%.

INSTYTUCJE UNII EUROPEJSKIEJ

Instytucje polityczne:

- Parlament Europejski
- Rada Unii Europejskiej
- Komisja Europejska

Instytucje gospodarcze:

- Europejski System Banków Centralnych
- Europejski Bank Centralny
- Europejski Bank Inwestycyjny

Instytucje sądowe:

- Trybunał Sprawiedliwości
- Sąd Pierwszej Instancji
- Trybunał Obrachunkowy
- Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Rada Europejska

Inne organy:

- Agencja Unii Europejskiej
- Europejski Urząd Statystyczny

Instytucje doradcze:

- Komitet Ekonomiczno-Społeczny
- Komitet Regionów

Bilans finansowy obecności Polski w Unii na rok 2017 to proste działanie. Od 2004 roku dostaliśmy z Brukseli ponad 134 miliardy euro. Do unijnego budżetu musieliśmy się dołożyć, płacąc składki o wysokości prawie 44 miliardy euro. Daje to ponad 90 miliardów euro - 389 miliardów złotych - na plus.

Jakie prawa daje nam Unia Europejska?

Prawo wolnego rynku:

- swobodę przepływu towarów;
- swobodę przepływu usług;
- swobodę przepływu osób;
- swobodę przepływu kapitału.

Prawa wyborcze

Zwracanie się z petycją do Parlamentu Europejskiego

Opiekę dyplomatyczną i konsularną

Unia Europejska dla młodych...

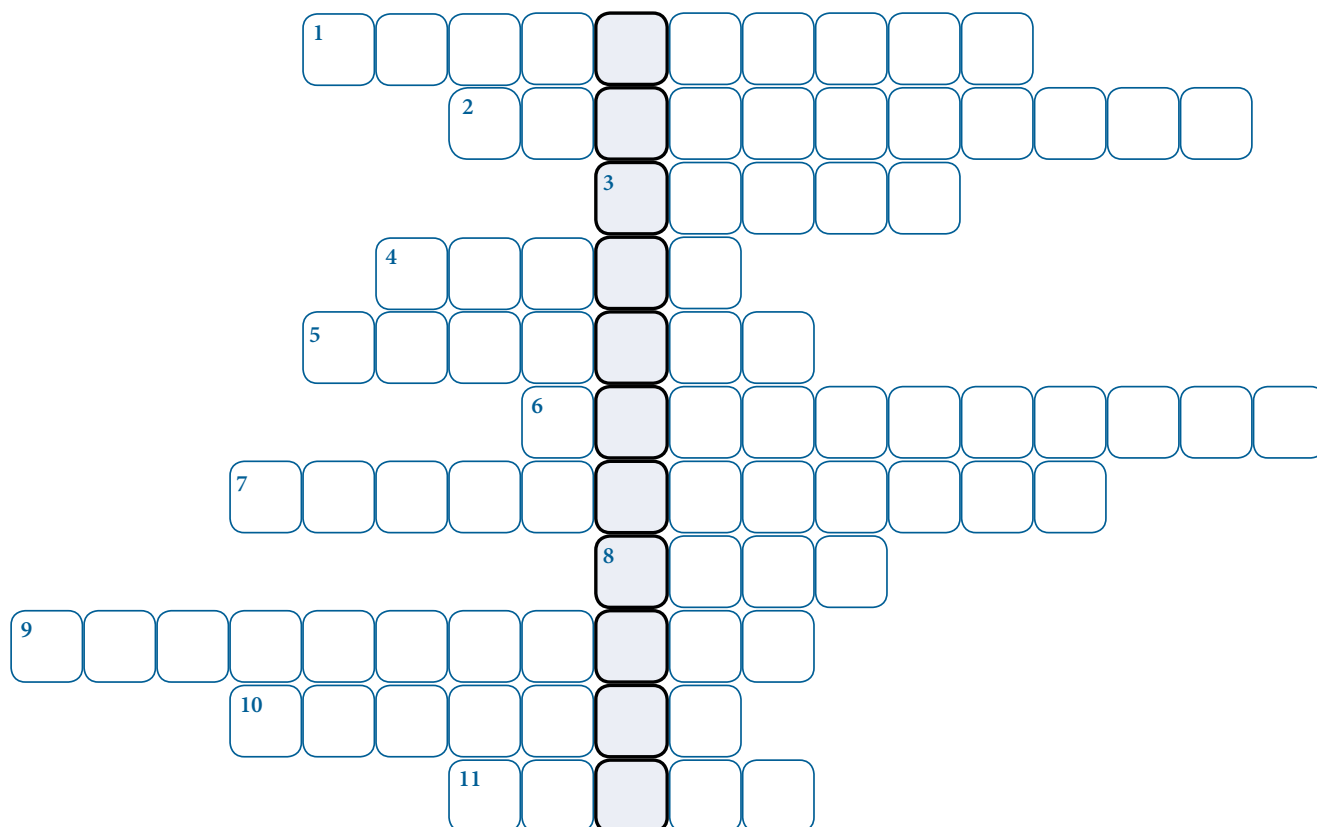
- Młodzi ludzie jako największy atut integracji europejskiej uważają możliwość swobodnego podróżowania po wszystkich państwach członkowskich. Dzięki temu wyjeżdżają na zagraniczne wakacje i integrują się z rówieśnikami z innych krajów.

- Wejście Polski do Unii Europejskiej to również nowe możliwości dla studentów.

Ponad 160 000 studentów dzięki stypendiom Erasmusa spędziło część studiów za granicą.

Krzyżówka

1. nazwa jednego z ustrojów
2. ludzie mieszkający na jakimś terenie lub należący do jakiejś grupy zawodowej
3. ogół mieszkańców pewnego terytorium mówiących jednym językiem, związanych wspólną przeszłością oraz kulturą
4. grupa społeczna wyróżniana ze względu na pozycję społeczną, poziom życia jej członków lub rodzaj wykonywanej przez nich pracy
5. zorganizowana politycznie społeczność zamieszkująca określone terytorium, mająca swój rząd i swoje prawa
6. stan rozwoju społeczeństwa w danym okresie historycznym, uwarunkowany stopniem opanowania przyrody przez człowieka
7. przynależność prawna do określonego państwa potwierdzona odpowiednim dokumentem
8. związek państw, organizacji międzynarodowych, stowarzyszeń itp.
9. grupa ludzi lub państw mających ustaloną strukturę i działających razem, aby osiągnąć wspólne cele
10. pomoc finansowa udzielona przedsiębiorstwu, instytucji lub organizacji ze środków publicznych, które nie trzeba zwracać
11. ogół przepisów i norm regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności

Kącik literacki

Ryszard Kapuściński (1932 – 2007) – legenda polskiego i światowego reportażu, publicysta, poeta. Instykt reportera prowadził go wszędzie tam, gdzie coś się działo. Jest uważany za twórcę reportażu literackiego, a jego utwory zostały przetłumaczone na wiele języków. Do najbardziej znanych należą: „Cesarz” (1978), „Szachinszach” (1986), „Imperium” (1993); „Heban”(1998), „Autoportret reportera” (2003). „Podróże z Herodotem”. W 1986 r. ukazał się „Notes” – zbiór wierszy Kapuścińskiego. Zastąpił także jako autor cyklu aforyzmów i refleksji nad życiem „Lapidaria”.

Proszę wybrać jeden z trzech wyrazów podanych w nawiasach najlepiej pasujący do kontekstu zgodnie z przykładem

Nowy podział świata – Ryszard Kapuściński (fragment wywiadu)

Dawny (rozdział, **podział**, wydział)⁰ świata na wschód i zachód – oraz konfrontacja, jaka się wówczas przez prawie pół wieku toczyła – przestał istnieć i mamy teraz podział: na świat zamożnych, bogatych, (sytych, najedzonych, przejedzonych)¹ i na świat ubogich, świat niedostatku. Świat jest podzielony bardzo nierówno, dlatego że do społeczeństw zamożnych (wyliczamy, zaliczamy, doliczamy)² mniej więcej jedną trzecią ludzkości, a ci, którzy są w gorszej sytuacji, a czasem po prostu w nędzy, to około dwie trzecie rodzaju ludzkiego. To jest (ważny, znany, główny)³ istniejący w tej chwili podział, który będzie się prawdopodobnie pogłębiał. Ale są pewne rzeczy, które łączą te dwa światy. Pierwszą jest to, że nie ma wielkich (wojen, bitew, potyczek)⁴, od wielu lat żyjemy w warunkach pokoju. Wojny mają charakter lokalny, a nie są wojnami na wielką (miarę, skalę, rozpiętość). Jeżeli byśmy podliczyli, to ludzie, którzy są tragicznie w te wojny uwikłani i cierpią z ich powodu, stanowią mniej niż jeden procent całej (cywilizacji, społeczności, ludzkości)⁶. To bardzo pozytywna cecha współczesnej rzeczywistości. Drugą jest to, że panuje dobry nastrój dla demokracji i ogólne (pójście, dojscie, dążenie)⁷ w jej kierunku. Jeszcze nigdy w historii świata nie było tak wielu krajów, tak dużej części rodzaju ludzkiego żyjącej w warunkach demokracji. To oczywiście nowe (zjawisko, zdarzenie, przywidzenie)⁸. Demokrację trzeba budować latami, bo (żąda, wymaga, nakazuje)⁹ ona istnienia trwałych instytucji, które będą jej bronić, i tradycji. To wszystko trzeba (tylko, zaledwie, dopiero)¹⁰ stworzyć, natomiast sam nastrój do demokracji jest dla wszystkich zjawiskiem szalenie pozytywnym, dlatego że tylko w warunkach demokracji jest możliwy rozwój, kontakt i (zamiana, odmiana, wymiana)¹¹ międzyludzka. Trzecią cechą, która mi się wydaje pozytywna i ważna, jest to, że właściwie wszystkiego na świecie jest coraz więcej: (produkuje się, robi się, tworzy się)¹² coraz więcej towarów, jest coraz więcej usług, coraz szybsza (łączność, komunikacja, komunikatywność)¹³. Przede wszystkim jest coraz więcej ludzi. Rocznie na kuli ziemskiej przybywa ich osiemdziesiąt cztery miliony. Dzisiaj nasza rodzina (ziemiańska, ziemna, ziemna)¹⁴ liczy sześć miliardów ludzi.

Na podstawie: <http://magazyn.o.pl/>

Streszczenie

Streszczenie to krótkie i zwarte przedstawienie treści książki, filmu, spektaklu, artykułu, pracy naukowej, itp. Może mieć formę pisemną lub ustną i być mniej lub bardziej szczegółowe. Celem streszczenia jest przekazanie najważniejszych tez autora w taki sposób, aby nie zmienić ich sensu. Dlatego w streszczeniu nie przedstawiamy własnych opinii i odczuć. Nie zamieszczamy w nim również dialogów ani cytatów.

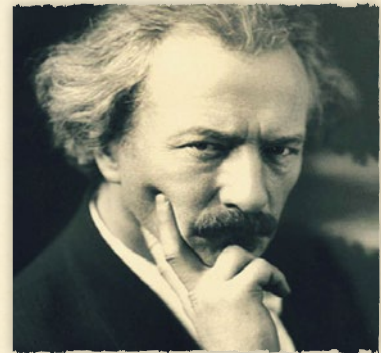
Aby napisać dobre streszczenie, należy:

- uważnie przeczytać tekst wyjściowy,
- określić ogólnie jego temat (o czym to jest),
- dokonać wyboru najważniejszych elementów (np. najważniejszych wydarzeń w książce, głównych problemów poruszonych w pracy naukowej),
- starać się być obiektywnym przy ich wyborze,
- przedstawić wszystko własnymi słowami, czyli zacząć od określenia tematu, a następnie wyjaśnić, co autor na ten temat mówi.

I. W biografii Ignacego Paderewskiego proszę dokończyć podkreślanie najważniejszych informacji, które powinny znaleźć się w streszczeniu.

Ignacy Jan Paderewski urodził się 6 listopada 1860 r. we wsi Kuryłówka na Podolu. Jego matka zmarła kilka miesięcy później. Gdy Ignacy miał 3 lata, jego ojciec trafił do więzienia za udział w powstaniu styczniowym, a Paderewskiego adoptowała ciotka. Był wyjątkowo bystrym dzieckiem, żywo zainteresowanym muzyką. Z początku pobierał nauki w domu, a od 1878 r. uczył się w warszawskim konserwatorium muzycznym.

Paderewski wcześniej (w 1880 roku) założył rodzinę, żeniąc się z koleżanką z konserwatorium, Antoniną Korsakówną. Niestety, żona zmarła wskutek powikłań poporodowych, syn zaś urodził się ciężko upośledzony. Tragedia ta skłoniła go do poświęcenia się muzyce. Pozostawiwszy syna pod opieką przyjaciół, udał się do Berlina, by doskonalić swoje umiejętności kompozytorskie. Jednak dopiero przypadkowe spotkanie w Krakowie z legendarną polską aktorką, Heleną Modrzejewską, spowodowało, że kariera Paderewskiego jako pianisty-wirtuoza ruszyła z miejsca. Modrzejewska zorganizowała zbiórkę pieniężną w celu wysłania Ignacego do Wiednia na naukę do słynnego pedagoga fortepianu, Teodora Leszetyckiego i 3 lata później, w 1887 r., Paderewski zadebiutował w Wiedniu. Następnie odbył trasę koncertową po całej Anglii, a w 1891 r. udał się w pierwszą trasę po USA. Okazała się ona wielkim sukcesem, Paderewski zaczął więc regularnie koncertować w Ameryce (w swojej 50-letniej karierze pianisty przemierzył ten kontynent ponad 30 razy). Jeździł własnym wagonem z kilkoma instrumentami, by podczas podróży ćwiczyć i komponować. Dokądkolwiek przybywał, jego pociąg był witany przez oficjalne delegacje i tłumy fanów. Do polityki Paderewski trafił poprzez działalność dobroczynną, gdyż wspierał różne akcje charytatywne, finansował stypendia dla młodych muzyków, zasiłki dla bezrobotnych, pomoc dla weteranów i wiele innych inicjatyw. Na 500. rocznicę bitwy pod Grunwaldem (1910 r.) sfinansował budowę pomnika w Krakowie. Podczas odsłonięcia monumentu przemawiał do zgromadzonego tłumu i okazało się, że jest równie dobrym mówcą, co muzykiem.

Po wybuchu I wojny światowej Paderewski, wówczas mieszkaniec Kalifornii, został amerykańskim reprezentantem Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu. Miał w związku z tym tak napięty harmonogram, że zawiesił granie koncertów na kilka lat, poświęcając się w pełni działalności dyplomatycznej. Do Europy przyплыł w listopadzie 1918 r, a jego przybycie do Poznania dało bodziec do wywołania zbrojnego powstania, które zakończyło się wyzwoleniem Wielkopolski spod niemieckiego panowania. 16 stycznia 1919 roku został premierem, pełniąc również funkcję ministra spraw zagranicznych. I choć już w listopadzie ustąpił ze stanowiska premiera, dalej reprezentował Polskę za granicą na międzynarodowych konferencjach i w Lidze Narodów. Co ciekawe był jedynym delegatem, któremu nie przydzielano tłumacza, ponieważ płynnie posługiwał się 7 językami. W 1921 r. Paderewski zrezygnował ze wszystkich oficjalnych stanowisk i osiadł w Szwajcarii. Powrócił do fortepianu, a w 1923 r. zaczął znowu koncertować.

Jeśli chodzi o życie prywatne, kompozytor szczęśliwie ożenił się ponownie (w 1899 r.), z Heleną Górską, która przez dwie dekady opiekowała się jego niepełnosprawnym synem Alfredem i która również była filantropką – jako szefowa pierwszego Polskiego Czerwonego Krzyża.

Po wybuchu II wojny światowej Paderewski wszedł w skład władz Polski na uchodźstwie. We wrześniu 1940 roku, mimo podupadającego zdrowia, udał się raz jeszcze do USA, by działać na rzecz Polski. W połowie 1941 r. Paderewski zachorował. Zmarł na zapalenie płuc 29 czerwca w Nowym Jorku. Jego pogrzeb w Waszyngtonie zgromadził tłumy. W 1992 r. szczątki Paderewskiego zostały przewiezione do Polski, a prochy złożone w krypcie w Katedrze św. Jana w Warszawie.

Na podstawie: <https://culture.pl/pl/tworca/ignacy-jan-paderewski>

II. Proszę napisać streszczenie biografii Ignacego Paderewskiego, wykorzystując podkreślone przez siebie informacje. Streszczenie powinno liczyć 180-190 słów.

Projekt

Proszę podzielić się na grupy. Każda grupa losuje jedną organizację pozarządową i przygotowuje raport z jej działalności w minionym roku, a następnie prezentuje go na forum klasy.